

Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Algıladıkları Ebeveyn Kabul-Red Düzeyi ile Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of The Relationship Between the Perceived Level of Parental Acceptance-Rejection and Perception of Gender by Individuals in Emerging Adulthood

Bengü Dilara SET* , Hatice EPLİ**

*Yüksek Lisans Öğrencisi., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D., bdilaraset@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6135-6383

**Dr.Öğretim Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D., hatice.epli@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9122-1922

Öz

Bu çalışmada ebeveyn kabul-red algısının toplumsal cinsiyet algısını anlamlı olarak yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelindedir. Örneklemi 2021-2022 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmada gönüllü olan 247 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada "Kişisel Bilgi Formu, Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Kısa Form ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Pearson Korelasyon Analizi, hem anne hem baba ölçeklerinin alt boyutları ve toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Regresyon analizine göre sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık ve ayrılmamış red alt ölçeklerinin toplumsal cinsiyet algısını anlamlı bir şekilde yordadığı; kayıtsızlık/ihtimal alt boyutunun ise toplumsal cinsiyet algısını anlamlı olarak yordamadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Ebeveyn Kabulü, Ebeveyn Reddi.

Abstract

In this study, it was investigated whether parental acceptance-rejection perception significantly predicted gender perception. The research is in the general screening model, which is one of the quantitative research methods. The study group of the research consists of students studying at Ondokuz Mayıs University in the 2021-2022 academic year. The sample of the research consists of 247 students who volunteered to participate in the study. In the study, "Personal Information Form, Adult Parent Acceptance Rejection Scale-Short Form and Gender Perception Scale" were used in accordance with the purpose of the research. As a result of Pearson Correlation Analysis, a significant relationship was found between sub-dimensions of both mother and father scales and gender perception. According to the regression analysis, the subscales of warmth/affection, hostility/aggression and undifferentiated rejection were significant predictors of gender perception; on the other hand, it is seen that the indifference/neglect sub-dimension is not a significant predictor of gender perception.

Keywords: Gender, Parental Acceptance, Parental Rejection.

Giriş

Bireylerin sosyalleşmesinde içinde yetiştikleri ailenin ve toplumun büyük etkisi olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet kavramları birbirleriyle eş değer görülebilir. Ancak toplumsal, siyasi ve ekonomik sebeplerden dolayı farklı anlamlara gelmektedir. Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetler arasındaki iş bölümlerini ve toplumsal ilişkileri anlatmaktadır. Biyolojik cinsiyet terimi toplumsal cinsiyet kavramını tam anlamıyla karşılamaz. Çünkü toplumsal cinsiyet, sosyal sınıf, siyaset, ataerkillik gibi kavramlarla doğrudan ilişkili ayrı bir terimdir (Illich, 1996).

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin sosyalleşmesinin ve kimliğinin en önemli özelliklerinden biridir. Bu süreçte toplumda genel kabul gören kadınlara ve erkeklere yönelik benimsenen kalıp yargılar ve cinsiyete yönelik şemalar, bireyi toplumun ondan ne beklediği konusunda yönlendirmektedir (Liben ve Bigler, 2002). Toplumun bu yönlendirmesi, insanlara biyolojik cinsiyetlerine yönelik toplumun beklentilerine uygun tutum ve davranışlar geliştirmeyi ve bununla ilgili bir problem yaşadıklarında üstesinden gelebilmeyi öğretmektedirler. Bütün bu süreç toplumsal cinsiyet olarak ifade edilmektedir (Hendrick ve Dönmez, 2009). Toplumsal cinsiyete ilişkin ilk öğrenmeler ailede başlamakta ve ebeveynin çocuklarla olan ilişki örüntüleri, toplumsal cinsiyet rolleri açısından kız ve erkek çocuklar için farklılık göstermektedir (Wood ve Eagly, 2012). Cinsiyet rollerine yönelik erken dönem şemaları yetişkin yaşamı etkilemektedir. Çünkü cinsiyete özgü toplumsal beklentiler hem mesleki hem de aile yaşamında çok daha görünür hale gelebilmektedir. Kadınların mesleki olarak öğretmen ve hemşire gibi dallara yönelmesi aynı zamanda ev işi ve çocuk bakımı ile ilgilenmelerine yönelik beklenti, doğrulama ve öz-düzenleme vasıtasıyla cinsiyet rolleriyle paralel tutumları destekleyen dayatmaya dönüşmektedir (Eagly, Wood ve Diekman 2000).

Kadınların ve erkeklerin üstüne aldığı toplumsal görevler, kendiliğinden gelişen bir iş bölümü olarak değil, kültürün belirlediği ve süreç içerisinde değişebilen görev ve sorumluluklar olarak karşımıza çıkmaktadır (Aksoy, 2006). Toplumsal cinsiyetin kadınlara ve erkeklere yüklediği roller, gelenekçi ve eşitlikçi roller olarak sınıflandırılır. Gelenekçi roller kadınlara, ev işleri ve iş hayatında aktif olmama gibi görevler yüklerken erkeklereyse evin geçimini sağlama gibi sorumluluklar yükler. Diğer taraftan eşitlikçi rollerde kadın ve erkek aile, meslek, evlilik, sosyal yaşam konularında eşittir (Akın ve Demirel, 2003). Birçok alanda toplumun erkek ve kadınlara yüklediği kalıp yargılar, çoğunlukla kadınların aleyhine olup onların ikinci plana atılmasına ve erkeğin daha değerli olduğu eşitsiz düzen sürmesine sebep olmaktadır. Bu eşitsiz düzen özellikle çalışma, kararlara katılım, seçim özgürlüğü ve eğitim/kariyer yaşamında öne çıkmaktadır (Zeyneloğlu, 2008). Her toplumda ve her kültürde çeşitli farklılıklarla gözlemlense de çoğunlukla kadın, anne olmanın da etkisiyle, ev ve aile sorumluluklarıyla ilgilenirken erkek ise evin geçiminden sorumlu tutulan kişidir. Bu da kadını yönetilen, erkeği yöneten kişi olarak konumlandırmaktadır. Örneğin geçmişten günümüze güçlü ve nitelikli insan ırkı olarak görülen erkekler ava çıkmış, ülkeler yönetmiş, savaşmış, spor müsabakalarına katılmış; kadınlarsa yalnızca doğurganlık özellikleriyle ilişkilendirilerek geri planda tutulmuştur (Akın Yalçın, 2017). Kadınların erkeklere göre dezavantajlı oldukları durumlardan biri de hareket alanlarıdır. Kadınlar, ekonomik olarak sömürülmüş, cinsellikte bir nesne olarak görülmüş, tecavüz ve taciz öznesi olmuş, sağlık, eğitim gibi haklardan geri bırakılarak yoksun hale getirilmiştir. Bu durum gelişmemiş ülkelerde olduğu gibi gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde de görülmektedir. Kadınlar, doğurganlıklarından dolayı erkeklerin himayesi altında konumlandırılmıştır. Kadınlar, eşitlikçi olduğu iddia edilen toplumlarda da sömürülmektedir (Özbudun ve Sarı, 2007).

Dolayısıyla toplumsal yapıya şekil veren kamu alanlarında erkek egemen bir yapı oluşmuş, bunun sonucunda da ev içi emek değersizleştirilmiştir. Bütün bu etkenlerin sonucunda “cinsiyetler arası asimetri” kavramıyla karşılaşmaktayız. Bu kavram, bir cinsiyetin diğerine oranla daha önemli ya da önemsiz görülmesini ifade etmektedir (Koca, 2006: 82-83).

Toplumsal cinsiyet kavramı, yalnızca bir cinsiyet ayırımından ibaret olmayıp içinde birçok ayırımı da barındırmaktadır ve kişinin cinsiyetine yönelik yüklenen toplumsal anlamlar o kişinin hayatını da etkilemektedir. Bazı kültürlerde bu rollerin daha baskın olduğu görülmektedir. Bu kültürlerde cinsiyete dair roller kişilere bir zorunluluk olarak sunulmakta ve uymaları beklenmektedir. Bunun sonucunda bu rollere uyan kişilere yönelik toplumsal kabul bir ödül olarak karşımız çıkmakta; uymayanlar ise toplumsal dışlanmayla cezalandırılmaktadır (Öngen ve Aytaç, 2013: 2).

Bu çalışmada, diğer bir değişken olarak ele alınan ebeveyn kabul reddi ise bireyin bakım verenleriyle olan ilişkisini kapsayan süreçleri ele almaktadır. Çocuklukta edinilen tecrübeler, bireyleri yaşamı boyunca bilişsel, sosyal ve fiziksel açıdan önemli ölçüde etkilemektedir. Çocukla, anne babası ya da ona bakım veren diğer kişiler (akraba, komşu, anneanne, babaanne vb.) arasındaki ilişki, yetişkinlik yaşamı boyunca bireye eşlik etmektedir. Ebeveyn kabul-reddi, çocuğun anne-babası ya da bakım vereni tarafından sevildiğini veya kabul edildiğini algılayıp algılamadığını ifade eder. Ebeveyn Kabul-Red Teorisi, bireylerin çocuklukta algıladığı ebeveyn kabul-reddinin kişilik gelişimi, problemlerle baş etme ve sosyokültürel bağlamda değerlendirilmesini esas almaktadır (Rohner, 2019a).

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarının, çocuğun yaşamdaki olumlu ve olumsuz etkilerinin uzun vadeli etkileri olduğunu bilmek oldukça önemlidir (LeVine, Miller ve West, 1988; Whiting ve Edwards, 1988). Ebeveynlerin kabul ve reddi, çocukların davranışsal, bilişsel ve duygusal gelişiminde ve ayrıca yetişkinlerin kişilik işleyişinde önemli sonuçlara sahiptir (Rohner, 1985). Yani erken dönemde ebeveyni tarafından kabul edilme veya reddedilmenin etkisi daha sonraki yaşam dönemlerini etkilemektedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Başlangıçta Ebeveyn Kabul-Red Teorisi olarak adlandırılan kuram, çoğunlukla ebeveyn kabul ve red algılanmasının; ilerideki dönemlerdeki uyum ile ilişkisine odaklanmıştır. Kuram, 2000’li yıllarda, yalnızca ebeveyn ve çocuk ilişkisine değil bireyin yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkilerine ve hayatındaki diğer önemli kişilerle olan ilişkilerine de odaklanmaya başlamıştır. Bununla birlikte, odağı ebeveyn-çocuk ilişkisi olan kuram kişilerarası ilişkilerle de ilgilenmiş ve Kişilerarası Kabul-Red Teorisi olarak dönüştürülmüştür. Ancak, kuramdaki bölümler çocukların ebeveynlerinden

algıladıkları kabul/reddi ve yetişkinlerin çocukluklarında algıladıkları ebeveyn kabul ve red anılarının nedenlerini, sonuçlarını ve diğer ilişkilerini kapsamayı sürdürmektedir (Rising ve Rohner, 2020).

Öğrenme sürecine etki eden kültür, dil, din, ırk gibi birçok etken olsa da her çocuğun ihtiyaç duyduğu en önemli gereksinim, ebeveynlerinden gördüğü sevgidir. Ebeveyn Kabul-Red Kuramında ebeveynliğin sıcaklık boyutu, her bir çocuğun potansiyelini en üst seviyede kullanabilmesi için ihtiyaç duyduğu sevgiyi yeteri kadar görmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kuramda, sıcaklık boyutunun iki ucu vardır; bir uca kabul edici ebeveyn davranışları bulunurken diğer uca reddedici davranışlar bulunmaktadır (Kadioğlu, 2018). Ebeveyn kabulü, kişilerin çocukluk dönemlerinde ebeveyninden gördüğü sıcaklık, yakınlık, şefkat, temas, destekleyicilik, koşulsuz sevgi gibi tutumları ifade etmektedir. Kabul edici davranışlar arasında ebeveynin çocuğunu takdir etmesi, yakın fiziksel temas kurması, çocuğuna yönelik olumlu ifadeler kullanması, zor durumlarda çocuğuna yardım etmesi, çocuğuyla birlikte keyifli vakit geçirmesi vardır ve bütün bunlar çocuğa hissettirilmektedir. Bunların dışında çocuğa sarılmak, onu öpmek, yargılamadan dinlemek, güvenliğini sağlamak gibi davranışlar da ebeveyn kabulünün olduğunu göstermektedir. Çocuğun ihtiyacı olan desteği, sıcaklığı, yakınlığı görememesi, fiziksel şiddete uğraması, saygı görmemesi, küçümsenmesi gibi göstergeler ise ebeveynin reddine işaret etmektedir (Rohner, Khaleque ve Courney, 2005). Ebeveynliğin sıcaklık boyutu, ebeveynlerin duygularını ifade ederken kullandığı fiziksel ve sözel davranışları kapsamaktadır. Sürekliliğin bir ucunda, çocukların anne-babalarından gördüğü sıcaklık, şefkat, ilgi, rahatlık, nezaket, bakım, destek ve sevgi ifadelerini kapsayan ebeveyn kabulü vardır. Diğer ucunda ise bu duygu ve davranışların olmayışı ya da büyük oranda geri çekilmesini ve farklı açılardan yaralayıcı duygu ve davranışların olduğunu belirten ebeveyn reddi bulunur (Rohner, Khaleque ve Courney, 2005). Ebeveynlerin, çocuklarına yönelik kabul edici davranışları, çocukların gelişimlerini ve psikolojik uyumlarını hem kısa hem uzun dönemde etkilemektedir. Reddedici davranışlarsa çocukların sosyal ilişkilerinde sorun yaşamalarına sebep olabilmektedir (Önder ve Gülay, 2007).

Rohner (2016) ebeveyn reddinin 4 farklı şekilde deneyimlendiğini belirtir. Bunlar:

1. Soğuk ve Sevgisiz: Ebeveynin çocuğa, sarılma, öpme, kucaklama gibi fiziksel temaslarda bulunmadığı, onaylayıcı olmadığı, duygusal açıdan mesafeli olduğu durumları ifade eder.
2. Düşmanlık ve Saldırganlık: Ebeveynin çocuğa yönelik fiziksel ya da duygusal açıdan saldırgan davranışlar göstermesini ifade eder. Bunların dışında, ebeveyn, bazı jest ve mimiklerle de çocuğa reddedildiğini hissettirebilir.
3. Kayıtsız ve İhmal Edici: Ebeveynin, çocuk için fiziksel ve duygusal açıdan ulaşılmaz olduğu, çocuğun ihtiyaçlarını görmezden geldiği durumları belirtir. Bu ihmal maddi ve fiziksel ihtiyaçların karşılanmamasını ifade edebileceği gibi çocuğun sosyal ve duygusal ihtiyaçları karşılanmadığında da gerçekleşebilir (Rohner, 2016).
4. Ayrılmamış Red: Ebeveynin çocuğa yönelik saldırganca, kayıtsız ya da ihmal edici davranmamasına rağmen çocuğun ebeveyninin kendisini sevmediğine ve ilgilemediğine inandığı durumları belirtir (Rohner, 2016).

Erken yaşam dönemlerine yönelik ebeveyn çocuk ilişkisinin niteliğinin beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki açıklayıcı etkisinin ele alındığı bu araştırma sonuçları modern toplumlarda erkek ve kadın cinsiyetine yönelik beklentilerin dönüştürülmesi açısından oldukça önemli olabilmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinin, sadece erken yaşam dönemlerine yönelik etkisinin değil daha sonraki dönemlere yönelik etkisinin bütüncül bir şekilde ortaya konması da erken müdahale süreçlerinin oluşturulması açısından önem taşımaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışmada bu çalışmada ebeveyn kabul-red algısının toplumsal cinsiyet algısını anlamlı olarak yordayıp yordamadığı araştırılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modellerinde var olan durumda hiçbir değişiklik yapılmaksızın o durumun betimlenmesi amaçlanır (Karasar, 2008).

Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmada gönüllü olan 247 öğrenci oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerden 196'sı (%79,4) kadın, 51'i (%20,6) erkektir. Katılımcıların yaşları 18 ile 25 arasında değişmektedir. Yaş ortalamaları ise 20,30' dur.

Tablo 1. Çalışma grubunun sosyo-demografik özellikleri

Değişkenler	Sıklık (N)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kadın	196	79,4
	Erkek	51	20,6
Eğitim Durumu	İlköğretim	1	.4
	Ortaöğretim	218	88,3
	Üniversite	28	11,3
Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yer	Köy	36	14,6
	İlçe	85	34,4
	İl	126	51
Algılanan Sosyoekonomik Düzey	Düşük	24	9,7
	Orta	219	88,7
	Yüksek	4	1,6
	Toplam	100	100

Veri Toplama Araçları

Çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak “Kişisel Bilgi Formu, Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği-Kısa Form ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan ve içerisinde katılımcıların sosyodemografik özelliklerine (cinsiyet, yaş gibi) yönelik maddeler bulunan formdur.

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği: Altınova ve Duyan tarafından geliştirilmiş, 25 maddeli beşli Likert tipinde bir ölçektir. Yapı geçerliğini belirlemek için 443 (244 kadın 199 erkek) katılımcıdan toplanan verilerin Temel Bileşenler Analizi yöntemiyle yapılmış olan açıklayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin tek boyutu olduğunu göstermiştir. Güvenirliliği belirlemek için Cronbach Alpha değerine bakılış; 0.872 güvenilirlik katsayısının istenen sınırlar içinde olduğu ortaya koyulmuştur. Bütün bu çalışmalara göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir olduğu ortaya koyulmuştur.

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Form (EKRÖ): Rohner tarafından geliştirilen ölçek Türkçeye Dedeler, Akün, Durak Batıgün (2017) tarafından uyarlanmıştır. Anne ve baba olmak üzere ayrı ayrı doldurulmaktadır. 4'lü likert tipinde 24 maddeden oluşan ölçekte, sıcaklık-şefkat, düşmanlık-saldırganlık, kayıtsızlık-ihmal ve ayrışmamış red olmak üzere 4 alt boyut vardır. Ölçeğin toplam puanı bütün alt ölçeklerdeki maddelerin toplanması ile elde edilir ama önce sıcaklık-şefkat ölçeğinin maddelerinin ters kodlanması gereklidir. Sıcaklık-şefkat ölçeğinden elde edilen puanlar kişinin anne-babasından algıladığı sıcaklığın yüksekliği anlamına gelirken, diğer alt ölçeklerin toplam puanları ise algılanan reddi ifade eder. Ölçekten alınan puan en düşük 24 en yüksek 96'dır. Ölçeğin güvenirliliği anne ve baba formu için tüm ölçek ve alt ölçek Cronbach alfa iç tutarlılık kat sayıları 0.75 ile 0.96 arasında değişmektedir. Bu EKRÖ'nin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ifade etmektedir. Madde toplam korelasyonları 0.45 ve ya 0.92 arasında değişmektedir. Bu değer .20-.30 şeklinde olması gereken değerlerin üstünde bulunmaktadır. Ölçeğin iki yarı test güvenirliliği Anne Formu için 0.88 , Baba Formu için 0.94 olarak bulunmuştur. Hem anne hem baba formu için için test tekrar test güvenirlilik katsayısı 0.40-0.96 arasında değişmektedir. Yapılan analizler sonucunda geliştirilen EKRÖ kısa formunun geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K) ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Bunun için öncelikle etik kurul izinleri alınmış, ardından ölçeklerin gönüllülük esası göz önünde bulundurularak çevrim içi olarak doldurulmaları istenmiştir. Ölçekler, ortalama 20 dakika sürede uygulanmıştır. Öncesinde, araştırma hakkında katılımcılara bilgi verilmiş, soruların tamamının yanıtlanması istenmiş ve daha saydam olabilmeleri amacıyla isim yazmaya gerek olmadığı belirtilmiştir.

Araştırma verileri SPSS 22 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Veriler, ölçek formlarını eksiksiz dolduran katılımcıların verileri dahil edilerek araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırma sonucunda verileri yorumlamak için kullanılacak testleri belirlemek amacıyla normallik analizleri yapılmıştır. Önce değişkenlerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri incelenmiştir. Bunun için her bir değişkene ait çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayılar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık katsayıları

	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Anne Sıcaklık/Şefkat *	28,61	6,96	-.90	.030
Anne Düşmanlık/Saldırganlık*	9,61	3,81	.93	-.27
Anne Kayıtsızlık İhmal*	8,09	2,89	.76	-.14
Anne Ayrışmamış Red*	5,50	2,09	1,49	1,53
Baba Sıcaklık/Şefkat**	24,98	8,20	-.16	-1,15
Baba Düşmanlık/Saldırganlık**	9,85	4,34	.98	-.06
Baba Kayıtsızlık İhmal**	9,95	4,15	.56	-.74
Baba Ayrışmamış Red**	6,08	3,07	1,44	1,24
Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	110,36	12,90	-1,57	2,35

*Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne Alt Boyutları

**Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba Alt Boyutları

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmada kullanılacak olan istatistik analizlerinin varsayımlarının sağlanması amacıyla veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Analiz sonucuna göre basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal sınırlar içerisinde olduğu saptanmıştır (George ve Mallery, 2010). Bu sebeple analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Ardından Anne Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form, Baba Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler yapılmıştır. Regresyon analizini yapmadan önce Anne Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form, Baba Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'in puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Bireylerin anne ve baba kabul-red düzeylerinin toplumsal cinsiyet algılarını yordayıp yordamadığını saptayabilmek için çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizlerinde anne kabul-red ve baba kabul-red ölçeklerine ait alt boyutlar bağımsız değişken (yordayan), toplumsal cinsiyet algısı ise bağımlı değişken (yordanan) olarak dahil edilmiştir.

Bulgular

Bu kısımda, bireylerin erken yaşam dönemlerine yönelik algıladıkları ebeveyn kabul-red algısının, beliren yetişkinlik dönemindeki toplumsal cinsiyet algısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını saptamak amacıyla öncelikle Pearson Korelasyon Analizi daha sonra ise Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Pearson Korelasyon Analizi'ne ait bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Anne ve baba kabul-red algısı ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki pearson korelasyon katsayıları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Anne Sıcaklık/Şefkat	1								
2. Anne Düşmanlık/Saldırganlık	-.76**	1							
3. Anne Kayıtsızlık/İhmal	-.63**	.60**	1						
4. Anne Ayrışmamış Red	-.58**	.69**	.71**	1					
6. Baba Sıcaklık/Şefkat	.56**	-.49**	-.45**	-.44**	1				
7. Baba Düşmanlık Saldırganlık	-.51**	.58**	.49**	.52**	-.61**	1			
8. Baba Kayıtsızlık İhmal	-.45**	.49**	.53**	.47**	-.74**	.65**	1		
9. Baba Ayrışmamış Red	-.51**	.54**	.48**	.56**	-.68**	.78**	.74**	1	
10. Toplumsal Cinsiyet Algısı	.61**	-.64**	-.35**	-.31**	.36**	-.41**	-.29**	-.33**	1

$p < .05$ *, $p < .01$ **

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılanların Anne EKTÖ-K alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki pozitif yönde orta düzeyde ($r = .61$; $p < .01$), düşmanlık/saldırganlık ($r = -.64$; $p < .01$) kayıtsızlık/ihmal ($r = -.35$; $p < .01$) ve ayrışmamış red ($r = -.31$; $p < .01$) ile toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Baba EKTÖ-K alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki pozitif yönde orta düzeyde ($r = .36$; $p < .01$), düşmanlık/saldırganlık ($r = -.41$; $p < .01$) kayıtsızlık/ihmal ($r = -.29$; $p < .01$) ve ayrışmamış red ($r = -.33$; $p < .01$) ile toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı beliren yetişkinlik döneminde toplumsal cinsiyet algısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını test etmek amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.'te verilmiştir.

Tablo 4. Anne ve baba kabul-red algısının toplumsal cinsiyet algısı yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları

	Değişkenler	B	Standart Hata	Beta	T	P	R	R ²	
TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI	ANNE								
	Sabit	103	6,46		15,93	.000			
	Sıcaklı/Şefkat	.60	.14	.32	4,27	.000			
	Düşmanlık/Saldırganlık	-2,00	.27	-.59	-7,38	.000	.70	.49	
	Kayıtsızlık/İhmal	-.05	.32	-.01	-.16	.87			
	Ayrışmamış Red	1,82	.46	.29	3,95	.000			
	BABA								
	Sabit	108,56	6,13		17,70	.000			
	Sıcaklı/Şefkat	.35	.14	.22	2,45	.015			
	Düşmanlık/Saldırganlık	-1,03	.28	-.35	-3,65	.000	.434	.19	
Kayıtsızlık/İhmal	.26	.31	.08	.85	.393				
Ayrışmamış Red	.10	.46	.02	.22	.83				

Tablo 4'de görüldüğü gibi Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri sonucunda anne kabul/red alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt boyutları orta düzeyde ve anlamlı ilişki ortaya koymaktadır ($R = .70$; $R^2 = .49$; $p < .001$). Anne kabul/red alt boyutları toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık % 49'unu açıklamaktadır [$F(4,242) = 57,091$; $p < .001$]. Regresyon analiz sonuçları incelendiğinde, sıcaklık/şefkat ($t = 4,21$; $p < .001$); düşmanlık/saldırganlık ($t = -7,38$; $p < .001$) ve ayrışmamış red ($t = -3,95$; $p < .001$) alt boyutlarının toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; kayıtsızlık/ihmal ($t = -.16$; $p > .05$) alt boyutunun ise toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Tablo 4'de görüldüğü gibi Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri sonucunda baba kabul/red alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt boyutları düşük düzeyde ve anlamlı ilişki vermektedir ($R = .434$; $R^2 = .19$; $p < .001$). Baba kabul/red alt boyutları toplumsal cinsiyet algısı ölçeği puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır [$F(4,242) = 14,024$; $p < .001$]. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde, sıcaklık/şefkat ($t = 2,45$; $p < .05$) ve düşmanlık/saldırganlık ($t = -3,65$; $p < .001$) alt boyutlarının toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; kayıtsızlık/ihmal ($t = .85$; $p > .05$) ve ayrışmamış red ($t = .22$; $p > .05$) alt boyutlarını ise toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı birer yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin ebeveyn kabul-red algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Öncelikle bireylerin ebeveyn kabul/red algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı Pearson Korelasyon Analiziyle analiz edilmiştir. Buna göre anne kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde baba kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısının beliren yetişkinlik döneminde toplumsal cinsiyet algısının anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığına yönelik yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre ise, anne kabul/red ölçeği alt boyutlarının, toplumsal cinsiyet algısı puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık % 49'unu açıkladığı görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık ve ayrışmamış red alt ölçeklerinin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; kayıtsızlık/ihmal alt boyutunun ise toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Baba kabul/red ölçeği alt boyutlarının, toplumsal cinsiyet algısı puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık % 19'unu açıkladığı görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde sıcaklık/şefkat ve düşmanlık/saldırganlık alt ölçeklerinin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarının ise toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Çalışma, literatürde yapılan araştırmalara benzer biçimde ebeveyn kabul/red algısı ile beliren yetişkinlik döneminde toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Alanyazın incelendiğinde;

Epli Koç (2013)'un "Ergen-Ebeveyn İlişki Geliştirme Programının Ergenlerin Algıladıkları Ebeveyn Kabul/Red Düzeylerine Ve Aile İşlevlerine Etkisi" isimli doktora tezinden elde edilen bulgulara göre, Ergen Ebeveyn İlişki Geliştirme Programı'na katılan ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları red puanlarında, bu programa katılmayan ergenlerin ebeveynlerinden algıladıkları red puanlarına göre anlamlı düzeyde bir azalma olmuştur. Ayrıca Ergen Ebeveyn İlişki Geliştirme Programı'na katılan ergenlerin sağlıklı aile işlevi puanlarında, bu programa katılmayan ergenlerin sağlıklı aile işlevi puanlarına göre anlamlı düzeyde bir azalma olmuştur. Yani tüm araştırma denencelerin bulgularla desteklendiği görülmüştür.

Köseoğlu (2022)'nin "Yetişkinlik Rollerine Geçiş Zamanlaması İle Negatif Duygu Durumu Arasındaki İlişki: Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi Ve Cinsiyet Rolü Kimliklerinin Düzenleyici Roller" isimli yüksek lisans tezi, eğitimi tamamlama ve tam zamanlı bir işe başlama rolleri için zamanında olmaya kıyasla, erken olmanın daha yüksek düzeyde negatif duygu durumu ile ilişkili olduğunu ortaya koydu. Ek olarak, ebeveyn olma rolü için bu rolü vi erken edinmenin geç edinmeye kıyasla, daha yüksek düzeyde negatif duygu durumu ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Son olarak, bir evin sorumluluğunu üstlenme ve evlenme rolleri için bu rolleri erken edinmenin, zamanında ve geç edinmeye kıyasla daha yüksek düzeyde negatif duygu durumu ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

Parmar ve Nathans (2022)'in "Ebeveyn Sıcaklığı ve Ebeveyn Katılımı: Akademik Başarı ve Okuldaki Davranış Sorunları ile İlişkisi ve İlişkili Cinsiyet Etkileri" isimli makalesinde sonuçlar, ebeveyn sıcaklığının ve ebeveyn katılımının akademik başarının önemli yordayıcıları olduğunu göstermiştir. Kız çocuklarının akademik başarısı ve davranış sorunları üzerinde ebeveyn sıcaklığının önemli bir yordayıcı olduğu ortaya koyulmuştur.

Bütün bu bulgular ışığında, toplumsal cinsiyet rollerinin ebeveyn olma rolüyle, aile işlevleriyle ve okul başarısında cinsiyet etkisiyle ilintili olduğu düşünülmekte, alan yazındaki çalışmalarla bu değişkenlerin ebeveyn kabul-reddiyle anlamlı ilişki gösterdiği bulgularla desteklenmektedir. Bulgular, hem anne hem baba tarafından algılanan sıcaklık ve şefkatin toplumsal cinsiyet rollerinin kabulüne yönelik algıyı reddetmekte olumlu bir etkisi olduğunu; düşmanlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarının ise toplumsal cinsiyet rollerini sürdürme yönünde ilişkisi olduğunu ortaya koyduğundan, çocukluğunda bakım verenleri tarafından kabul hissetmiş bireylerin kendisine yüklenen rolleri olduğu gibi kabul etmediğini düşünmek mümkün olmaktadır.

Bu makalenin sonuçlarına göre de ebeveyn kabul-reddi ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki bağlantı ortaya koyularak alan yazına katkı sağlanmıştır.

Bundan sonraki çalışmalar için, toplumsal cinsiyet rollerinin farklı boyutlarının ayrı ayrı çalışılmasının (oyuncaklar, meslekler, ebeveynlik, ev içi sorumluluklar vb.) konuyu derinleştirmek açısından faydası olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, ebeveyn kabulünün ve reddinin; sosyal baskılarla bağlantılı olan kutlama ritüelleri, toplumda az olan inanç sistemleri, cinsel yönelim gibi diğer konularla bağlantısının araştırılmasının da alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akın Yalçın, Y. (2017). Emeğin savunuşundan kentin savunuşuna: kadın direnişlerinde beden-emek-kent diyalektiği. *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın-Mekân Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 173-188). Ankara: Ankara Barosu Eğitim Merkezi.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73- 82.
- Aksoy, N. (2006). *Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve kadının statüsü genel müdürlüğünün rolü*. (Kadın Statüsü Uzmanlığı Tezi). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.

- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Basow, S. A. (1992). *Gender stereotypes and roles* (3rd ed.). Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing.
- Dedeler, M., Akün, E. ve Batıgün, A. D. (2017). Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği-kısa form'un uyarılama çalışması. *Düşünen Adam*, 30(3), 181-193.
- Dökmen, Z. Y. (2012). *Toplumsal cinsiyet: sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eagly, A. H., Wood, W. & Diekman, A.B. (2000). *Social role theory of sex differences and similarities: a current appraisal*. In Eckes, T. & Trauther, H. M. (Eds.), *The Developmental Social Psychology of Gender*, Mahwah (pp. 123-160). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers,
- Epli-Koç, H. (2013). *Ergen-ebeveyn ilişki geliştirme programının ergenlerin algıladıkları ebeveyn kabul/red düzeylerine ve aile işlevlerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update* (10a ed.). Boston: Pearson.
- Hendrick, S. ve Dönmez, A. (2009). *Yakın ilişkiler psikolojisi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Johannesen-Schmidt, M.C. & Eagly, A.H. (2002). Another look at sex differences in preferred mate characteristics: The effects of endorsing the traditional female gender role. *Psychology of Women Quarterly*, 26, 322-328.
- Kadioğlu, İ. (2018). *Ebeveynlerin çocuklarını kabul, red ve kontrol düzeyleri ile çocukların somatizasyon belirtileri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar, ilkeler, teknikler* (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Koca, C. (2006). Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 81-99.
- Köseoğlu, Ö. (2022). *Yetişkinlik rollerine geçiş zamanlaması ile negatif duygu durumu arasındaki ilişki: Algılanan ebeveyn kabul-reddi ve cinsiyet rolü kimliklerinin düzenleyici rolleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Ekonomi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İzmir.
- LeVine, R. A., Miller, P. M., & West, M. M. E. (1988). *Parental behaviour in diverse societies*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Liben, L.S. & Bigler, R.S. (2002). The developmental course of gender differentiation: conceptualizing, measuring, and evaluating constructs and pathways. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 67, 148-183.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2007). Ebeveyn kabul- red teorisi ve bireyin gelişimi açısından önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 15-18.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, (48), 1-18.
- Parmar, P., & Nathans, L. (2022). Parental warmth and parent involvement: Their relationships to academic achievement and behavior problems in school and related gender effects. *Societies*, 12(6), 161.
- Rising, D.G., & Rohner, R. P. (2020). *Recovery from rejection: A manual of client handouts for clinical practice*. Storrs, CT, USA: Rohner Research Publications. <https://rohnerresearch.files.wordpress.com/2020/10/recovery-from-rejection-a-manual-of-client-handouts-for-clinical-practice.pdf> (Erişim Tarihi: 15 Mart 2023).
- Rohner, R. P. (2021). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1), 4.
- Rohner, R. P., & Pettengill, S. M. (1985). Perceived parental acceptance-rejection and parental control among Korean adolescents. *Child Development*, 56(2), 524-528.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Whiting, B., & Edwards, C. P. (1988). A cross-cultural analysis of sex differences in the behaviour of children aged 3 through 11. *Childhood Socialization*, 23(1), 281-297.
- Wood, W., & Eagly, A. H. (2012). Biosocial construction of sex differences and similarities in behavior. In M. P. Zanna & J. M. Olson (Eds.), *Advances in Experimental Social Psychology* (pp. 55-123). Burlington: Elsevier Inc.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.